

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/206529,80-rocznica-niemieckiej-pacyfikacji-wisniowej-i-okolicznych-miejscowosci.html>

03.03.2026, 06:03

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości

18 września 2024 r. uczciliśmy pamięć ofiar niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej oraz innych miejscowości na pograniczu ziemi myślenickiej i limanowskiej.

18.09.2024

Dyrektor Oddziału IPN w Krakowie dr hab. Filip Musiał i dr Dawid Golik wzięli udział w uroczystościach rocznicowych w Wiśniowej (pow. myślenicki). Złożyli kwiaty na cmentarzu parafialnym, na kwaterze wojennej ofiar pacyfikacji Wiśniowej i Lipnika.

Delegacja IPN odwiedziła także cmentarz w Szczyrzycu (zbiorowa mogił ofiar pacyfikacji Pogorzan/Smykani oraz grób rodziny Grzywów), pomnik ofiar pacyfikacji w Pogorzanach, cmentarz w Węglówce (grób Stefana Draba) i pomnik w przysiółku Węgierskie w Węglówce.

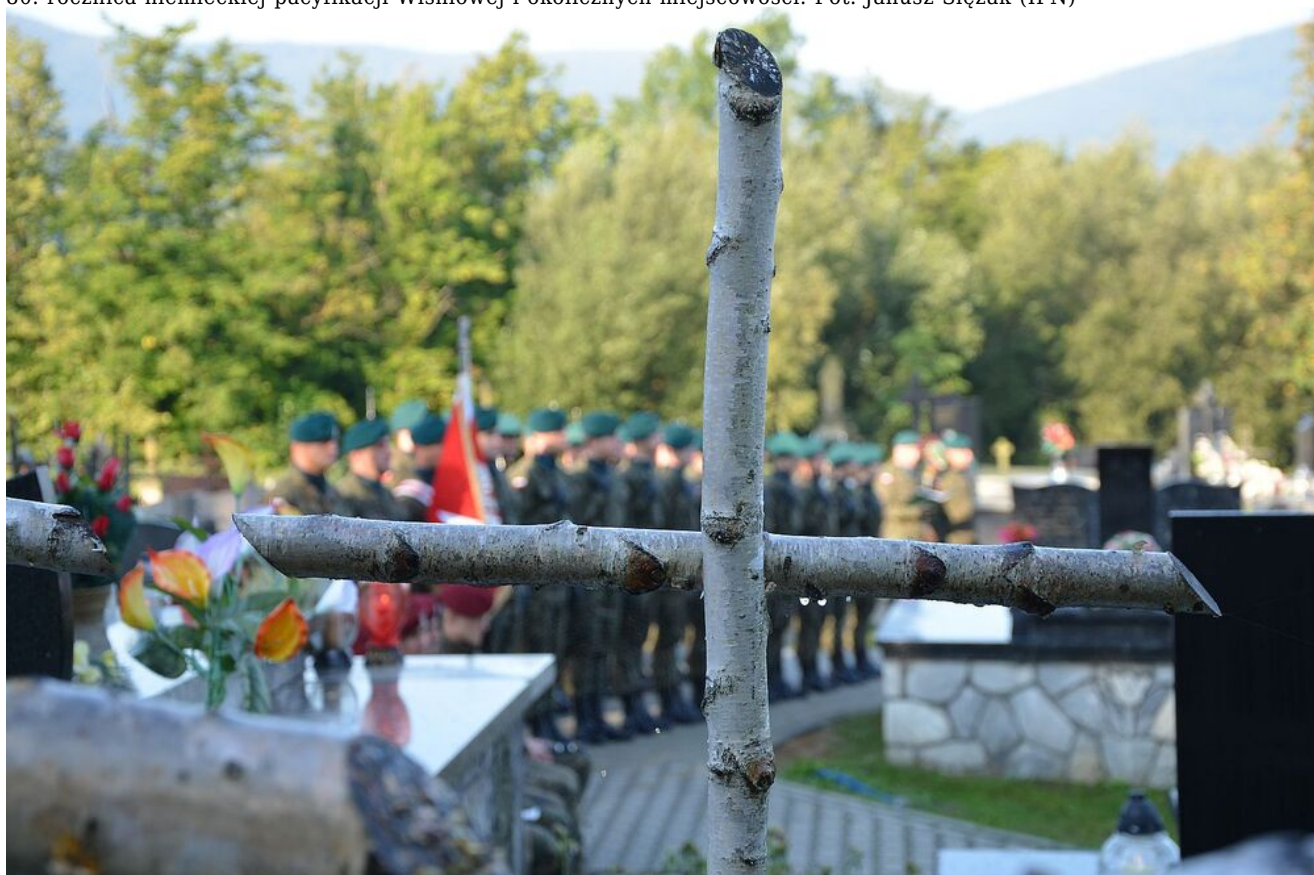
Na trasie Dobczyce – Wiśniowa rozegrana została 41. Sztafeta Szlakiem Walk Partyzantów AK i BCh.

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słęzak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słęzak (IPN)

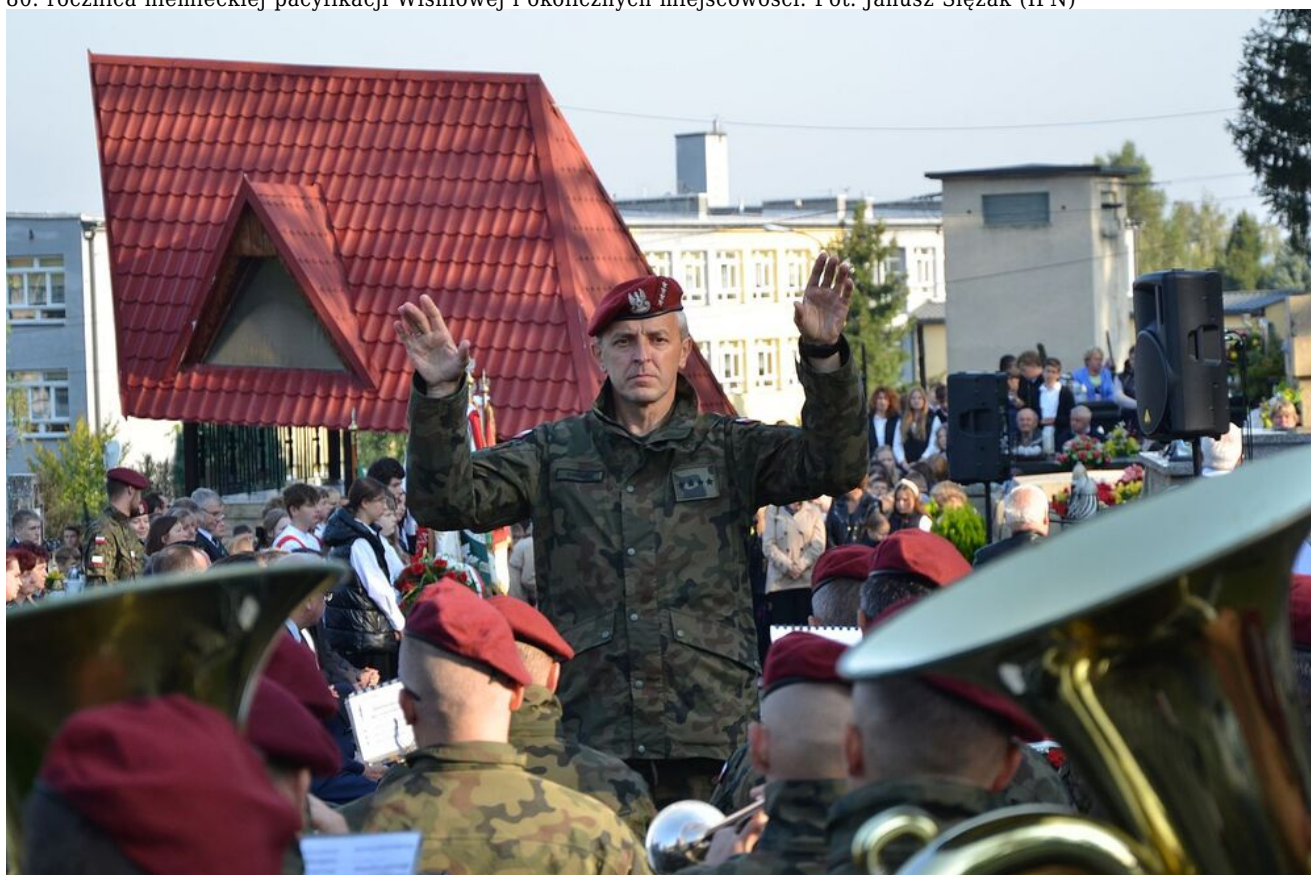
80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słęczak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słęczak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słęzak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słęzak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

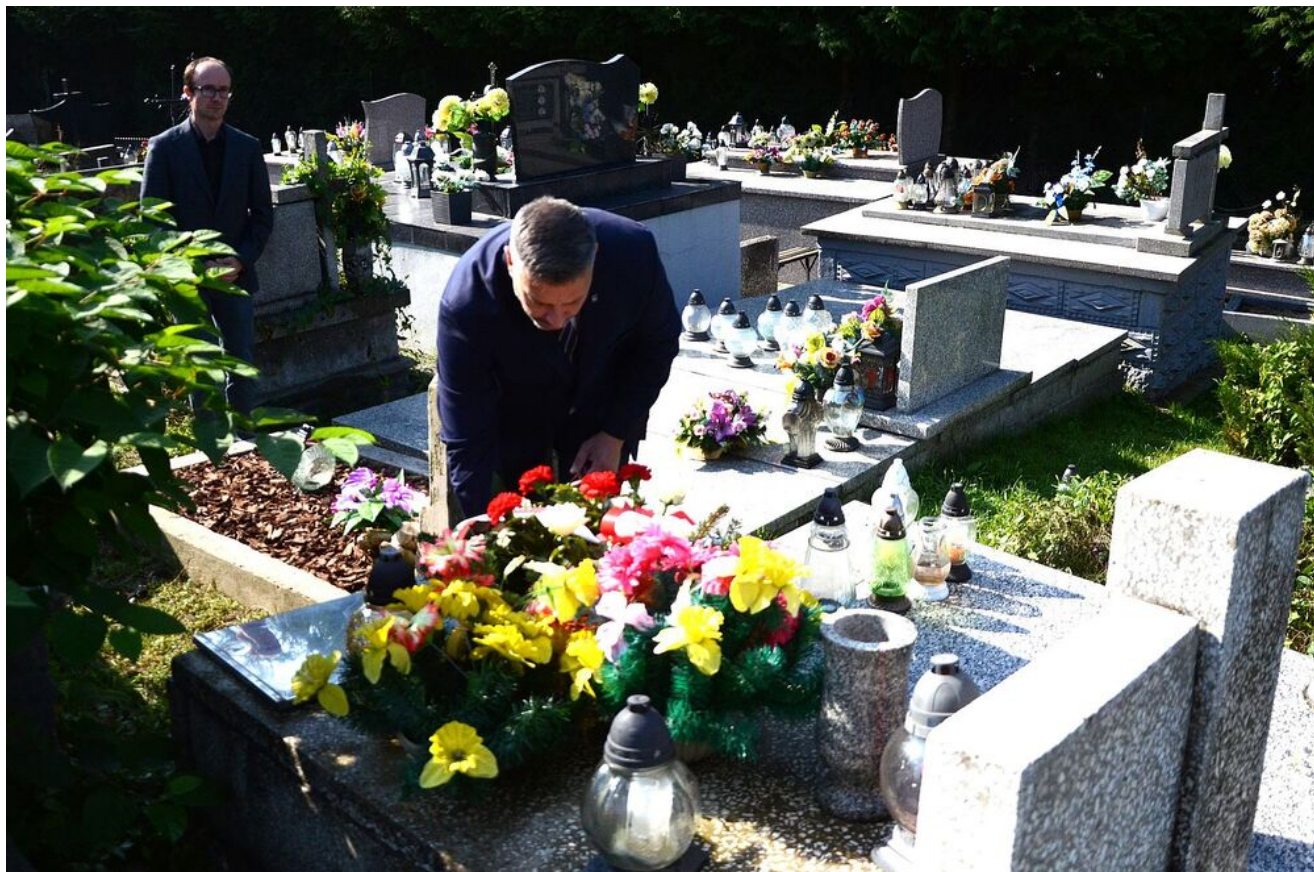
80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

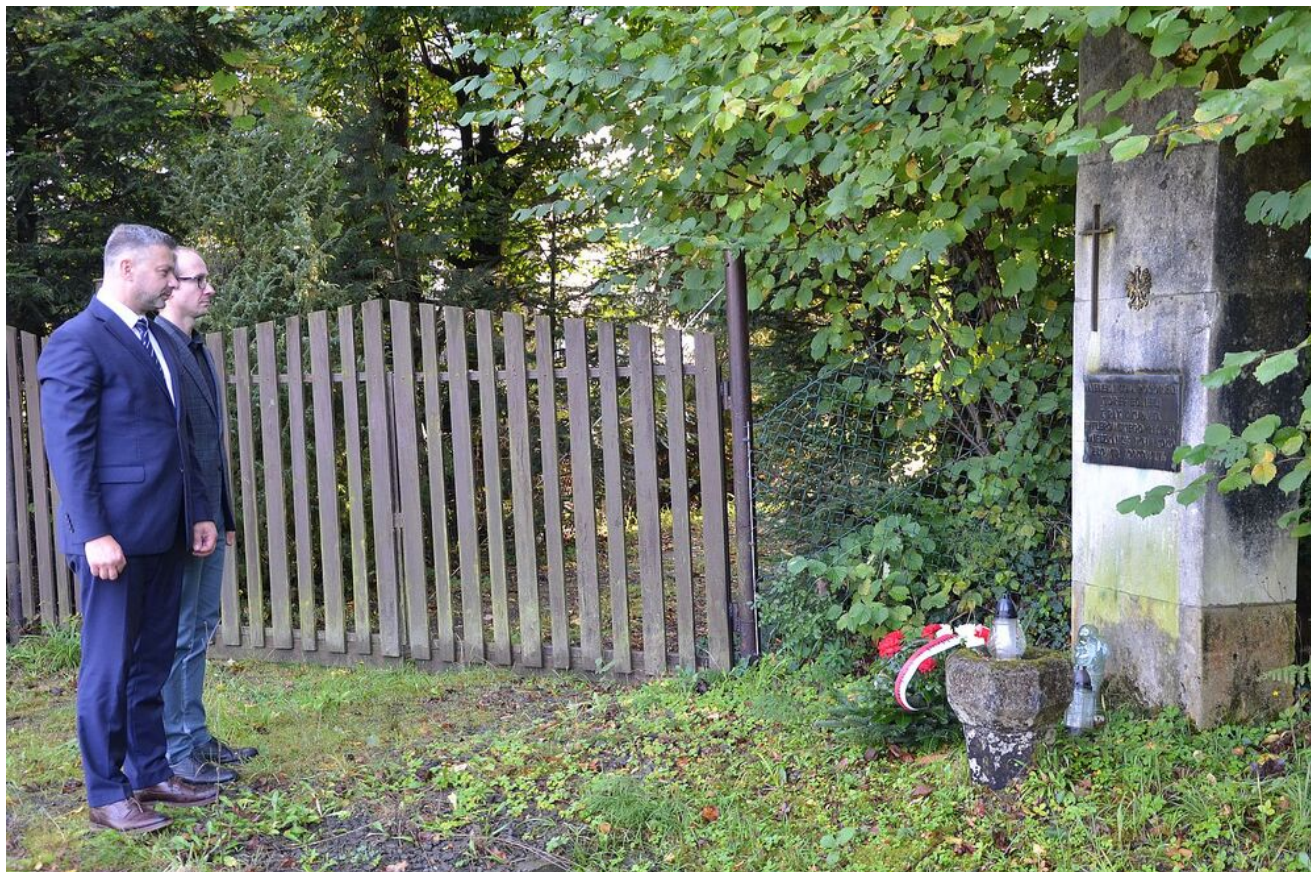
80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słezak (IPN)

80. rocznica niemieckiej pacyfikacji Wiśniowej i okolicznych miejscowości. Fot. Janusz Słęzak (IPN)

Krwawa likwidacja Rzeczypospolitej Raciechowskiej

Jedną z partyzanckich enklaw na okupacyjnej mapie Małopolski była tzw. Rzeczpospolita Raciechowska. Funkcjonowała ona na terenie, z którego na przełomie lipca i sierpnia 1944 r. usunięto posterunki niemieckie, paraliżując jednocześnie działania miejscowej administracji. Nastąpiło to na skutek podjęcia ożywionej aktywności zbrojnej przez stworzone w ramach Obwodu AK Myślenice zgrupowanie funkcjonujące jako „Murawa” (od kryptonimu obwodu) lub „Kamiennik”/„Łysina” (od rejonu kwaterowania partyzantów).

Składało się ono z kilku samodzielnych oddziałów partyzanckich, których aktywność koordynował dowódca zgrupowania i jednocześnie komendanta obwodu ppor./por. Wincenty Horodyński „Kościeszka”. Działalność zgrupowania bardzo niepokoiła Niemców, którzy początkowo starali się doprowadzić do rozmów z AK i zawieszenia broni, a po niepowodzeniach na tym polu zdecydowali się na siłową likwidację obozujących w górach na południowy wschód od Myślenic partyzantów.

Zanim to nastąpiło, jeszcze 12 września 1944 r., akowcy stoczyli z Niemcami serię zwycięskich potyczek (w rejonie Trzemeśni i Glichowa), które określa się niekiedy „bitwą wrześniową”. Prawdopodobnie to właśnie ona stała się bezpośrednim pretekstem do przyszłej akcji pacyfikacyjnej, której przedsmak poznali tego dnia mieszkańcy Zasani i Lipnika. Zabito tam trzy osoby.

Zasadnicza część akcji przeciwpartyzanckiej rozpoczęła się 15 września, ale oddziałom AK udało się wymknąć z zaciskającej się wokół nich obławy. Nie mogąc dopaść partyzantów, Niemcy zdecydowali się przykładowo ukarać miejscową ludność pod pretekstem jej współpracy z „bandytami”. 17 i 18 września 1944 r. zaczęły się działania pacyfikacyjne na pograniczu ziemi myślenickiej i limanowskiej. Nie oszczędzano dzieci, kobiet i nie mogących uciekać osób starszych.

Początkowo Niemcy ograniczali się do podpalania budynków mieszkalnych i gospodarczych. W samej Wiśniowej i Lipniku spłonęło na skutek działań niemieckich blisko 150 zabudowań. W drugiej fazie zaczęły się rozstrzeliwania. Zamordowano prawdopodobnie nie mniej niż 88 mieszkańców obu miejscowości. Zdecydowaną większość 18 września.

W ramach tej samej akcji odwetowej zginęli też mieszkańcy położonych na Limanowszczyźnie Pogorzan (w tym przede wszystkim przysiółka Smykań), gdzie Niemcy zabili aż 39 osób, paląc przy tym 18 domów. Śmierć w tych dniach poniosło także siedmiu mieszkańców Węglówki. Łącznie zatrzymano kilkunastu mężczyzn (m.in. z Czaławia), z których większość trafiła później do więzień oraz obozów koncentracyjnych i nigdy nie wróciła do domów.

W akcji pacyfikacyjnej brały udział różne oddziały niemieckie, które według szacunków AK mogły liczyć nawet kilka tysięcy ludzi. Późniejsze śledztwo wskazywało na udział w działaniach także Wehrmachtu, ale Niemcy w swoich raportach wskazywali, że była to operacja przede wszystkim policji i SS. Z całą pewnością uczestniczyły w niej oddziały żandarmerii niemieckiej oraz policji ochronnej – w tym prawdopodobnie z 23. „krakowskiego” pułku policji SS, a także działająca przy jednym z jego batalionów karna kompania SS Matingena.

Niemal pewne jest też użycie w operacji tych oddziałów, które poniosły straty w walkach z AK 12 września 1944 r. Były to połączone w kompanię dwa plutony zmotoryzowanej żandarmerii niemieckiej, działające wcześniej na Białorusi – nr 17 i 18, a także I batalion wartowniczy policji z Wehrkreis XXI.

Tereny Wiśniowej, Lipnika i Zasani po niemieckiej pacyfikacji z 18 września 1944 r. Zdjęcia wykonał oficer AK, por. Karol Orell „Anton”. Fot. ze zbiorów IPN

Tereny Wiśniowej, Lipnika i Zasani po niemieckiej pacyfikacji z 18 września 1944 r. Zdjęcia wykonał oficer AK, por. Karol Orell „Anton”. Fot. ze zbiorów IPN

Tereny Wiśniowej, Lipnika i Zasani po niemieckiej pacyfikacji z 18 września 1944 r. Zdjęcia wykonał oficer AK, por. Karol Orell „Anton”. Fot. ze zbiorów IPN

Tereny Wiśniowej, Lipnika i Zasani po niemieckiej pacyfikacji z 18 września 1944 r. Zdjęcia wykonał oficer AK, por. Karol Orell „Anton”. Fot. ze zbiorów IPN

Tereny Wiśniowej, Lipnika i Zasani po niemieckiej pacyfikacji z 18 września 1944 r. Zdjęcia wykonał oficer AK, por. Karol Orell „Anton”. Fot. ze zbiorów IPN

Tereny Wiśniowej, Lipnika i Zasani po niemieckiej pacyfikacji z 18 września 1944 r. Zdjęcia wykonał oficer AK, por. Karol Orell „Anton”. Fot. ze zbiorów IPN

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)